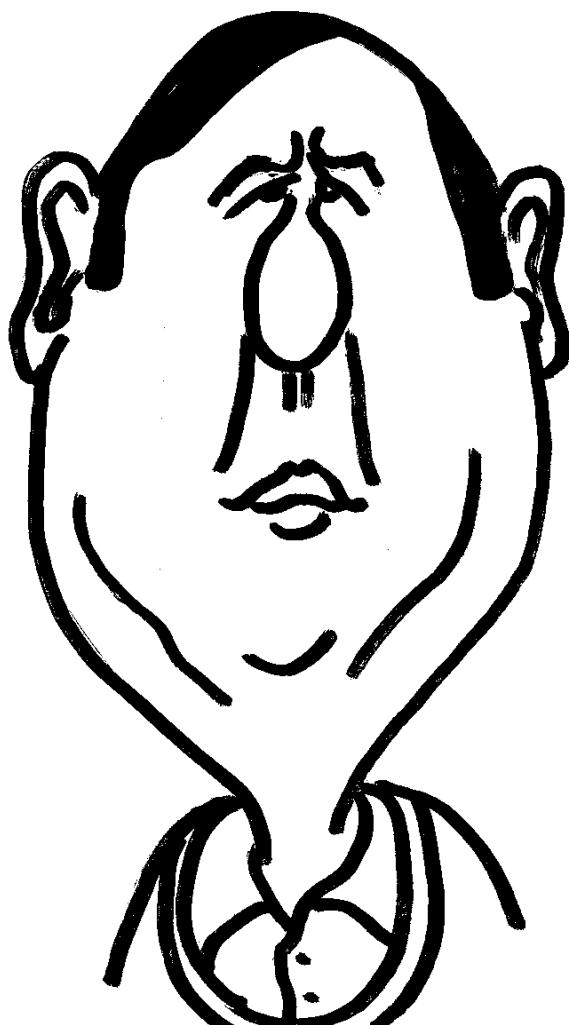

Klaus Rifbjerg: *Livet i badeværelset* (1960)

Om illustrationen side 201

Ulla Diedrichsen: *Bad* (Foto-triptykon) (2005)

Billedkunstneren Ulla Diedrichsen (født 1950) er uddannet på Det jyske Kunstakademi og har desuden læst kunsthistorie og film på Århus Universitet. Hun debuterede på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1978 og har siden haft udstillinger mange steder i landet.

Hun har primært arbejdet som maler, men beskæftiger sig også med fotografi, skulptur, installationer og digtning og er kendt for sin lyst til at eksperimentere.

Hendes billeder er ofte abstrakte og tager som regel udgangspunkt i en følelse eller en skarp iagttagelse.

Udtalelser af Ulla Diedrichsen:

Polaroid kameraet er som en forbuden frugt. Har man først taget et bid er man fortabt. Det ene billede tager det andet. Man er selv processen, man er selv derinde i kameraet, som bare kører af sted med en. Man er kameraet".

Det handler meget om eksistentielle øjeblikke. Få fat i livet - holde det tæt ind til kroppen i et øjeblik. Blive en del af det. Blive identisk med livet. Ta ´r vi "the stills" for at kunne holde ud at opleve det flygtige nu?

Således er de enkelte billeder en del af en proces, og dette sammenholdt med den visuelle spænding er for mig drivkraften for at fotografere.

Jeg ser ingen grund til at fotografere, hvis det kun er for at gengive det synlige.

Udtalelser om Ulla Diedrichsen:

Thorsten Sadowsky, leder af Kunstbygningen Århus, mag.art.

Denne forvandling af ting, som er så karakteristisk for Ulla Diedrichsens arbejde:

Via fotografisk reproduktion kan der iscenesættes en udvidelsesproces, som kan gentages efter forgodtbefindende, og som skaber en gådefuld billedverden, hvis oprindelige udgangspunkt næppe længere er til at genkende.

(Fra kataloget: "Sammenstød", Elmuseet, 2002)

Jens Henrik Sandberg, museumsleder v. Oluf Høstmuseet, mag.art.

Evnen til at fascinere, til at se verden som et udtryk, et kodesprog man kan nå ind til og lære at dechifrere. Som man kan lege med, vende, dreje og sætte sammen til andre udtryk. Udtryk, der kommenterer, kritiserer, fremhæver og skaber nye verdner. Ulla Diedrichsen har været det hele igennem./ En basis, der går fra det idé-prægede til det ekspressive, som hun - måske vil vende tilbage til ind imellem for at hente stof til fremtidige billeder.

(Fra kataloget: "Dobbelt-Mønstret" til separatudstillingen på Esbjerg Kunstmuseum, 1987)

Mette Sandbye, kunstanmelder v. Weekendavisen, cand.mag. og ph.d. i litteraturvidenskab og moderne kultur, adjunkt

Således samler Ulla Diedrichsen billeder fra alle mulige kilder, private fotos såvel som massemediebilleder og sætter dem sammen

i nye konstellationer uden et entydigt budskab men med associative referencer til stemninger fra film, surrelle absurditeter eller urovarslende krimier.

(Uddrag af katalogtekst til Ulla Diedrichsens retrospektive separatudstilling på ARoS Kunstmuseum "Moment Movement Monument", 2005)

Jens Erik Sørensen, Museumsdirektør ARoS Kunstmuseum, Mag.art.
Gennem 30 år har jagten på identitet og forløsning ført Ulla Diedrichsen gennem en række motivkredse, der alle bindes sammen af interessen for rum, territorier og det eksistentielle./

Hun fotograferer med en malers sensibilitet og hele døgnet rundt sanser hun motiverne og scanner sine omgivelser for nye og anderledes signaler.

I sit udgangspunkt er Ulla Diedrichsens fotografiske værk et personligt anliggende. Hvert eneste billede er blevet til i en fortrolig dialog med selve livet, stedet og øjeblikkets stemninger./ Det er ikke mennesket, som er Ulla Diedrichsens primære motiv. / Det er langt mere de mennesketomme omgivelser og deres aftryk af noget menneskeligt. Rummet, lyset, farven - og frem for alt er den særegne stemning altid i fokus. Sådan har det været lige fra starten./ Derfor er der noget fængslende, usynligt foruroligende til stede i alle hendes billeder. Noget mere end det man umiddelbart ser, noget som netop formidler oplevelsen af at være fastholdt i et psykologisk uforløst øjeblik. Det gælder for både de tidlige fotografier med deres næsten tomme interiører som for de senere mere ekspressive billedserier./ Ud fra sin filmiske strategi skaber Ulla Diedrichsen sit særegne billedunivers. Billede efter billede lægges til år efter år. Nye motiver føjes til helheden. Men altid med samme stemning. Og da netop den psykologiske spænding er det bærende element, giver det en frihed til at sammenstille de enkelte fotografier til filmiske serier eller billeddigte".

(Fra kataloget til Ulla Diedrichsens retrospektive separatudstilling på ARoS Kunstmuseum "Moment Movement Monument", 2005)

Mogens Damgård, journalist, kunstkritiker

Man forstår hendes fascination af miljøet (The factory N.Y.), som hun er gået ind i med åben nysgerrighed og spontanitet, som gør den lange serie til langt mere end en nøgtern dokumentation. Ikke tilfældet, men en uhyre bevidst kunstnerisk intention ligge bag de udvalgte optagelser. Billeder ikke bare af billeder, men også ekkoer af rum, mennesker og skabende aktivitet. Det sete afhænger af øjet - ja, for pokker !" (*Fyens Stiftstidende* 22. maj 1987)

Ulla Diedrichsen var en af de første "fotograferende malere" herhjemme./ Hun bevæger sig ustandselig, og samtidig er hendes kunst eksistentiel på en bedragerisk upåfaldende måde, der sender beskueren som Alice hovedkuls ned i kaninhullet på sporet af virkeligheden./ Hun sætter billederne sammen til fortællinger, der er ophørt med at være hendes egne og som for længst er adopteret af det kollektivt ubevidste" (*Fyns Stiftstidende* 29. marts 2005)

Arbejdsopgaver til illustrationen.

1. Giv en beskrivelse af billedet og diskuter hvad det fortæller om forholdet mellem mennesker og ting.
2. Hvilken virkning har det, at vi ser motivet gengivet fra tre forskellige synsvinkler på én gang.

Arbejdsopgaver til Klaus Rifbjerg: "Livet i badeværelset"

1. Lav en illustration til "Livet i badeværelset" (fx en vittighedstegning eller en tegneserie) og sammenlign jeres illustrationer.
Diskuter hvilken af illustrationerne der efter jeres mening bedst afspejler den holdning, der kommer til udtryk i digtet.
2. Sammenlign Klaus Rifbjergs udkast til "Livet i badeværelset" (gengivet i faksimile herunder) med den tekst, der senere kom til at indgå i digtsamlingen *Konfrontation*.
Overvej hvilken betydning de stilistiske og indholdsmæssige ændringer har for vores opfattelse af teksten.
3. Gennemskriv digtet på en sådan måde, at forløbet i teksten skildres af en udenforstående fortæller. Hvilke konsekvenser har skiftet i fortællesynsvinkel for vores oplevelse af digtet og dets budskab.
4. Inddel digtet i forskellige handlingsfaser og anvend inddelingen som udgangspunkt for en fortolkning af tekstens budskab.
5. Overvej – med udgangspunkt i den karakteristik Klaus Rifbjergs selv giver af samlingen *Konfrontation* i det interview, der er gengivet herunder – i hvor høj grad de intentioner, som forfatteren giver udtryk for i interviewet, kommer til udtryk i "Livet i badeværelset".

Oversigt over læsninger af "Livet i badeværelset"

Læsning 1 (Hakon Stangerup, 1962): Digtet handler om forholdet mellem tingsverden og individ

Læsning 2 (Niels Barfoed, 1962): Digtet skildrer forfatterens situation

Læsning 3 (Torben Brostrøm, 1970): Sæben repræsenterer på én gang uskylden og poesien

Læsning 4 (Ib Bondebjerg, 1970): Mennesket er underlagt tingenes tyranni i et tingsliggjort samfund

Læsning 5 (Jørgen Bonde Jensen, 1986): Digtet er en metafor for de generelle livsbetingelser i et moderne tingsliggjort samfund

Læsning 6 (Per Stounbjerg, 2004): Digtet er et eksempel på en modernistisk æstetik og skildrer en fragmenteret oplevelsesform

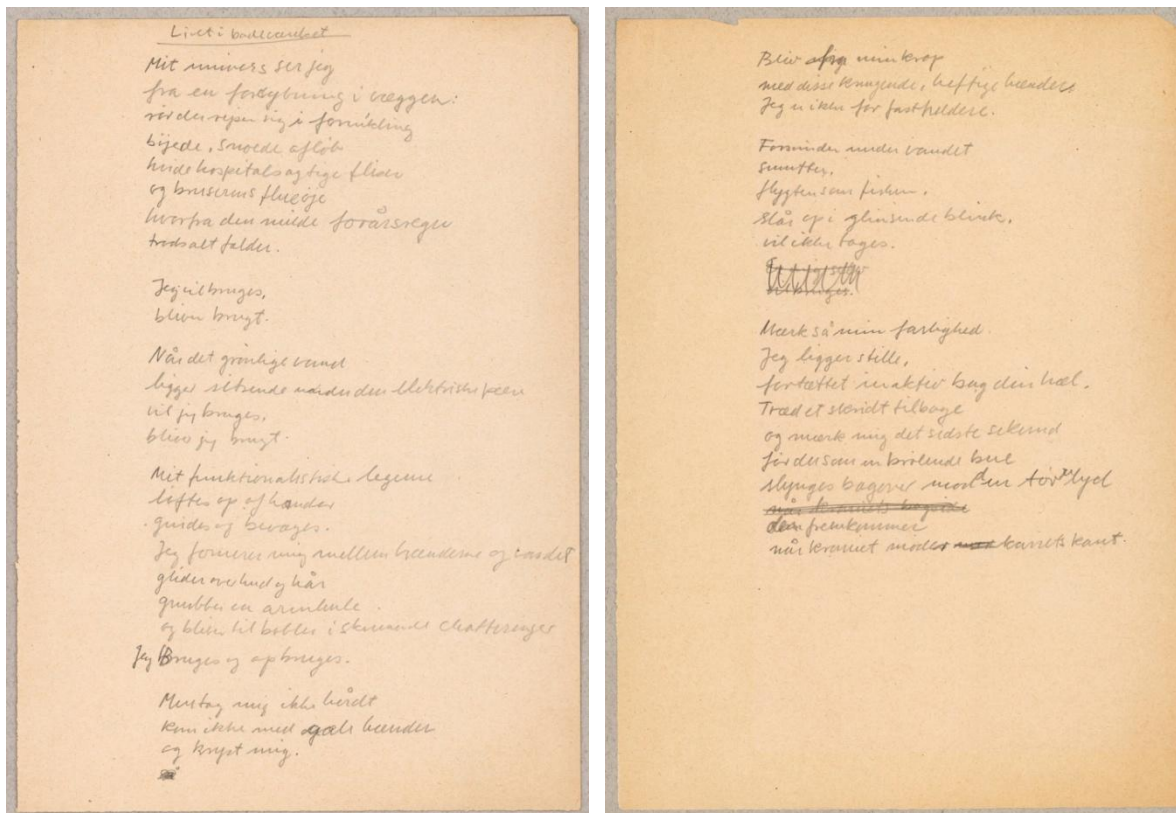
Læsning 7 (Susanne Kemp, 2010): Der er tale om en eksistentiel skildring af et fremmedgjort jeg

Opgaver til læsningerne af Klaus Rifbjerg: "Livet i badeværelset"

1. Sammenlign de to samtidige anmeldelser af "Livet i badeværelset" (tekst 1 og tekst 2).
Diskuter hvad de to anmeldere hver især lægger vægt på i deres anmeldelser og overvej, hvilke konsekvenser dette har for deres opfattelse af "Livet i badeværelset".
Læs uddragene fra de fire anmeldelser, der er optrykt herunder, og giv en samlet karakteristik af modtagelsen af *Konfrontation*.
Diskuter i forlængelse heraf, i hvor høj grad modtagelsen svarer til de erindringer, som Rifbjerg selv har om modtagelsen af samlingen i det interview, der er optrykt herunder.
2. Læsning 4 og Læsning 5 tager begge afsæt i en freudiansk inspireret psykoanalytisk læsning af digtet.
Overvej i hvor høj grad denne metode er egnet til at forstå digtet.
Inddrag evt. Lis Møllers læsning af teksten (optrykt herunder)
3. Opstil en liste over de forskellige læsemåder, der ligger bag henholdsvis læsning 4, læsning 5 og læsning 6.
Diskuter i forlængelse heraf, hvilken af læsningerne der efter jeres mening giver den bedste forståelse af digtet.

Supplerende materiale

Faksimilegengivelse af det første udkast til "Livet i badeværelset".

Klaus Rifbjerg: Om digtsamlingen "Konfrontation" (1960)

es: "Modernitetens anakronisme er temaet i Klaus Rifbjergs nye digtsamling". Interview med Klaus Rifbjerg i anledning af udgivelsen af Konfrontation (Litterære markvandring (II))

(...) Lyder det prætentivt¹, naar jeg siger, at det er modernitetens anakronisme², jeg har forsøgt at skildre? Bogen er fyldt med smuldrende badeanstalter, lugten fra kemiske fabrikker, pyrolyseværker³, der bygges op med alt, hvad vi i skabelsesøjeblikket sidder inde med af teknisk viden, for ved deres indvielse allerede at være forældede.

Denne fornemmelse af, at vi hele tiden halser bagefter – og samtidig fornemmelsen af, at tingene, ikke menneskene af og til opleves som det egentlige – det er blandt andet det, jeg har prøvet at udtrykke..

Tom tom tom
saligt tom er verden
for andet end ting

¹ overdrevent ambitiøst

² utidssvarende, forældet

³ fabrikker der beskæftiger sig med spaltningen af kemiske forbindelser i et stof

I trediveerne måtte Hemingway og de andre fyre opsøge faren for at se det moderne menneske på bar bund. Det behøves ikke i dag: det almindelige moderne liv er vanskeligt nok. Tomheden, kedsomheden.

"Konfrontation" – det er konfrontation med den almindelige tilværelse, et forsøg på at registrere og give kunstnerisk almen udtryk for ens personlige indtryk. Det, der er lige paradoksal hver gang, er, at der af al denne kedsomhed og tomhed opstår energi – selve det at skabe et kunstnerisk udtryk er jo en livsbekræftelse.

Behagelig er bogen ikke, men den har været nødvendig for mig at skrive. Og under arbejdet med den har jeg for første gang oplevet at føle indre sikkerhed over for mit stof.

Modtagelsen

Konfrontation vakte betydelig opmærksomhed ved udgivelsen og blev anmeldt i alle de store dagblade. I et senere interview husker Rifbjerg selv modtagelsen således:

Der var selvfølgelig nogle, som ikke brød sig om *Konfrontation* og *Camouflage*, men alligevel var hovedparten af de toneangivende med på, at her var et eller andet, som var nyt. Selv Tom Kristensen, som ikke forstod så forfærdeligt meget af det, hvilket jeg i øvrigt ikke fortæner ham i, var så elskværdig at skrive om det. Jens Kruse gik fuldstændigt amok i *JyllandsPosten* og skrev, at dette var vældigt, og ikke siden Jobs bog var der sket noget lignende. Det vakte et kolossalt postyr. Det havde jeg ikke ventet.

Men samtidig med, at jeg udgav de digte, skete der et mediegennembrud, som handlede om at pressen hørte jeg også skrev i avisen, og var fræk og vakte opsigt, beskæftigede sig med kunst og kultur på en anden måde, end før. Det var godt stof, og det fyldte mere og mere i spalterne. Fjernsynet kom til. Den ene ting trak den anden med sig, og det var altså denne kolossale eksplosion af farver og fest og ballade over det hele. Det var fantastisk skægt.

Supplerende anmeldelser

Torben Brostrøm: "En poet med røntgenøjne" (Information 4.11.1960)

Torben Brostrøm (født 1927) cand. mag, gymnasielærer, professor ved Danmarks Lærerhøjskole, fremtrædende litteraturkritiker med særlig interesse for 1960'ernes lyriske modernisme. Har bl.a. skrevet Klaus Rifbjerg I- II (1970 og 1991)

Det egentlige kendetegn for en poet er graden af hans personlige tilstedeværelse i ordene. I Klaus Rifbjergs tilfælde er der ikke megen tvivl om et sådant nærvær. Gennem alle underlige ord, uventede tanke- og sansningsforløb, chokerende sammenstillinger af fint og groft tegner han med skånselsløs præcision sin fysiologiske sjæl ned på papiret, så virkeligheden rejser sig op derfra i al sin påtrængenhed og fortæller om, hvordan den er, når analytikeren får fat i den. Og den er ikke ret munter at høre på i sin afpillede modernitet. Den ligner lastens skræmmebillede.

Rifbjerg har skruet teleskoplinsen fast til øjet og set på civilisationen, som den har indhentet os i sin amerikanske skikkelse, det er homo fabers forgjorte paradys, hvor "lykken gror i trods, i trods/som det sidste skrig efter døden", som det siges i "Rigor mortis". Bogen er en konfrontation med de materielle former vi lever iblandt, radiatorer, cementblokke, broer, kraner, drejeskiver og overdimensionerede mudderpramme, som korresponderer med dunkle impulser i os selv. Han har forsøgt at rive masken af denne tilværelse og dermed af os selv, og må gøre det ved at puste liv i de ord, som reklamen og stupiditeten har forkrampet og vildført.

Bogen, der i artistisk og psykologisk formåen distancerer sig ikke så lidt fra hans første to små digtsamlinger, indledes med et par præsentationsdigte: "Livet i badeværelset", hvor håndsæben taler med poetens røst: "Bliv fra min krop/med disse knugende, heftige hænder./Jeg er ikke for fastholdere" - et udtryk for personlig integritetsfølelse - og "Postludium", en fantasi over fortsættelsen på Otto Gelsteds programdigt "Reklameskibet". Skibet sprang ikke i luften, og studenten, der nu er blevet til tre, flyver med supersonisk boomerang og har som program: "Vi er her. Derfor er vi her". De kan kun begrunde deres egen eksistens med at de eksisterer. Dette fait accompli er vel bogens grundfølelse.

Tom Kristensen: "Lyrisk krigsdans" (Politiken 8-11-1960)

Tom Kristensen (1893-1974), forfatter og kritiker. Bedst kendt for et omfattende skønlitterært forfatterskab, i en årrække litteraturanmelder ved Politiken.

Hans digte forstås ikke på halvanden dag og en eftermiddag. Selv om hans livsholdning er klar nok. Væk med al følelssvindelse og ordsvindelse, lad os med røntgenblik stirre så direkte på livet, at man kan se dets skelet.

Hvis Klaus Rifbjerg havde kaldt det første digt "Livet i badeværelset" for "Et stykke håndsæbes selvportræt", ville alle læsere have forstået det og betragtet det som en mægtig spøg, men det er en misforståelse, for digtet er dyb alvor: selvkritik og selvironi i ét.

"Terminologi" må betragtes som en harsk synonymordbog: "Pessar: virkelighed. Lyrik: 5-4-3-2-1-0 (lyrikken, hvis den er på pynt, skal nedskæres til nul). Samme mening har digtet "Nyt lys", som går ud på, at sproget for at gavne må renses med Valo.

(...)

For dog ikke at skræmme læseren helt bort, bør der retfærdighedsvis gøres opmærksom på, at der blandt de sidste digte findes nogle, der godt kan opnå en vis form for popularitet: Blandt pingviner, som er lutter lystighed, eller Til bal: Hør bare en strofe:

Bekendtskab med din anatomi
kommer høfligt i stand
efter ceremoniellets forskrifter
uden upassende ophidselse

(..)

Selvfølgelig slutter Klaus Rifbjerg sin digtsamling så drastisk, at jeg føler mig som en bedaget skønånd. Men al respekt for et stort og hensynsløst talent.

Thomas Bredsdorff: "Mellem nuet og tingene" (Kristeligt Dagblad, 23-11-1960)

Thomas Bredsdorff (født 1937), cand. mag. og dr. phil., professor ved Københavns Universitet og dagbladsanmelder ved forskellige aviser. Har bl.a. skrevet Sære fortællere (1967) og Den brede oplysning (2003).

Det første digt er symbolsk i ligefrem betydning. Dets "jeg" er et stykke sæbe, der lever sit liv i badeværelset, bliver brugt, kommer i berøring med tingene, men alligevel sæbeglat undslipper enhver, der vil gribe fast om det. Det næste digt "Terminologi" rummer i al sin korthed mere af det, der giver Rifbjerg digte deres særpræg. Ord og begreber sættes uformidlet sammen og kan frit skabe associationer hos læseren, men det bare skønsnak er poesien ikke; den sidste linje i digtet lyder: "Lyrik- 5-4-3-2-1-0", hvilket lader sig læse som et billede af kunstneren, der som en klarsynet tekniker følger virkeligheden og tæller den tilbage til den eksplosion, der kan blive følgen af den tekniske virkeligheds umenneskeliggørelse.

Et andet særpræg ved den rifbjergske lyrik er den nævnte forstørrelse af detaljen i en oplevelse, som er et af midlerne til at rive læseren bindet fra øjnene, at formidle konfrontationen.

(...)

Rifbjergs oplevelsesmåde er måske ikke så forskellig fra andre modernisters; men ubestrideligt er det, at han er en sprogfornyer, hvis diktion er enestående i moderne dansk digtning. En følge af det er, at effekten stundom er større end virkningen. Men få kan skrue ord sammen som Rifbjerg – og det tilmed sådan, at det i de fleste digte ikke virker skruet.

Jens Kruuse: Nyt lys med Val o-Klaus (Jyllands-Posten 2-12-1960)

Jens Kruuse (1908-1978), dr. phil., litteraturhistoriker og gennem mange år litteraturanmelder ved Jyllands-Posten.

Han er ikke fornærmet. Han kan holde masken. Han kan le i det rette øjeblik: Det alvorlige.

Alt det bør man huske, naar man sætter sig til bogs med Klaus Rifbjerg, som fornærmer mange med sin ordglæde, og som ellers forekommer nogle urimeligt respektløs og selv fremførende, naar han optræder i kulturkritikerens rolle. Men lur ham: Han mener noget med det. Man skal ikke bilde sig ind, at dette er en elefantin ordekvilbrist eller fritomvandrende og hoftebredt brølende sønnesøn af Helled Hagen. Det kunne lyde saadan:

En skarp iagttager.

Det er svært for en mand at være en skarp iagttager. Det gør ondt et sted derinde, det kommer til at bløde. Det fortæller man ikke. Men man iagttager mere. Og det fortæller man.

Sådan er processen i Klaus Rifbjerg, tror jeg.

Han begynder ikke med i stor og vag stil og bred fornemmelse at hade sin tid og teknikken og elektroner og alt det, han kommer heller ikke omvendt med en beruset fornemmelse for det, en trodsig fryd ved at der er maskiner, kraner og fræselyde i vor nutid, som han nu skal besynges.

Man kan i det hele taget ikke faa Klaus Rifbjerg at se i nogen positur. Han kommer ikke ud fra skovene med nogen kølle og ikke ud fra maskinerne med nogen oliedryppende tvist hejst paa sejrsmasten.

Jeg spekulerer paa, om han i det hele taget bryder sig om at være digter. Det gør vist for ondt. Men nu er han besluttet paa at leve, og det er hans væsen at se og fortælle.

Læserne bør have den mangel paa dannelse, at de standser og hører efter, hvad han hvisker, medens han brøler højest.

(...)

Men nu er nogle advarselsord til lyrikfromme yndlingslæsere. Her kommer man ikke gratis ind og faar sat fornemmelsen i gang ved lette tryk paa de kære gamle knapper. Her er det saa svært som, næsten saa svært som at høre evangeliet i kirken. Her er ingen "oplevelse" at hente for dem, der som kirkegængere vil nøjes med at glæde sig over ord. Det gør ondt, og det er besværligt.

Mon det ville ikke være rettest, hvis vi skulle skrive "Den jævne Mands Fører til Klaus Rifbjerg", at foreslå læsning af digte som det allerførste, hvori et stykke sæbe taler.

"Livet i badeværelset" hedder det. Prøv nu at læse det. Tænk ikke på det som en allegori. Det er ikke et portræt, og det "betyder" ikke digteren. Lad det stadig være sæben. Sæbe er altsaa farlig, kom ikke med gale hænder og kryst det. Enhver maa kunne fornemme noget mere end det stykke sæbe, som ligger stille. Fortættet inaktiv bag din hæl. Kald det sandheden. Kald det livet. Kald det Klaus. Kendsgerningen er, at nu er det der.

Fra Gelsted til Rifbjerg

Nogle anmeldere og kritikere har opfattet "Livet i badeværelset" som en direkte replik til forfatteren Otto Gelsteds digt "Døden i badekarret" (1957).

Otto Gelsted:

DØDEN I BADEKARRET

Dagen går døden i møde

— forbløde, forbløde!

Snart tier al kiv og kummer,

det hamrende hjerte forstummer.

Regntunge, dryppende skove
sprang ud under kolde byger,
og haglene pisker som tove
fra skyer, der jager og fyger.

Aldrig så jeg så kold
en maj og så bitterligt øde
en vår i vinterens vold
Forbløde, forbløde —

Men knopper vil briste og grønnes
dog livet af løv forskønnes
og fuglekvidder vil tone
fra bøgens dyngvåde krone.

Mellem forrevne slør
segner en aftenrøde
slukner og dør— —
forbløde, forbløde

Ud i karret rinder
blodet fra åbnede årer.
Nu svinder alle tårer
og mørkner alle minder

En af dem, der har beskæftiget sig med forholdet mellem Gelsteds digt og "Livet i badeværelset", er den tyske filosof og kulturkritiker Hans-Magnus Enzensberger (født 1929), der i en oversigtsartikel om dansk lyrik i tidsskriftet *Akzente. Zeitschrift für Dichtung* (10. Jahrgang 1963) sammenligner de to badeværelsesdigte af Gelsted og Rifbjerg. Enzensberger skriver her bl.a.:

Forvandlingen er fuldkommen. I stedet for den bedrøvede digter er det nu sæben, fra hvis perspektiv badeværelset ses. Døden, romantisk stiliseret af Gelsted, bliver hos Rifbjerg til det groteske uheld, som titlen oven i købet gør til en biting. Som om det slet ikke kom an på badeværelsets ejer, bruger, offer, men helt alene på sæbens eksistens, på dennes kvasi-erotiske tilstedeværelse i forbruget og på dens listige triumf, så kalder Rifbjerg sit modsvar "Livet i badeværelset" og ofrer kun til sidst i digtet døden et par ringeagtende linjer. (oversat fra tysk af udgiverne)

Supplerende læsninger

Lis Møller: "Konfrontationer – en psykoanalytisk analyse af Klaus Rifbjergs digtsamling Konfrontation", i Kultur og Klasse 1981

Lis Møller, dr.phil., lektor, senere professor i Litteraturhistorie ved Aarhus Universitet.

Tydeligst beskrives naturens placering i den moderne verden i "programdigtet, "Livet i badeværelset", som indleder digtsamlingen:

Mit univers ser jeg
fra en fordybning i væggen:
Forniklede rør der rejser sig
bøjede, snoede afløb,
hvide hospitalsagtige fliser
og bruserens flueøjne
hvorfra den milde forårsregn
trods alt falder

Disse linier skildrer ganske præcist det univers, der beskrives i de efterfølgende digte: den sterile, teknificerede, funktionelle verden, hvor naturen, "den milde forårsregn", netop kun eksisterer trods alt, hvor naturen er udbyttet – således som den også bliver det i "Ave Bayway", en verden, hvor "regnen" er bragt under kontrol og kan reguleres ved at dreje på en hane – et naturbeherskende univers.

Selv om al denne teknik naturligvis er menneskeskabt og oprindelig tænkt som et hjælpemiddel, et hjælpemiddel for menneskets beherskelse af naturen, fremstår den i digtet nærmest som det modsatte. Maskinerne har selvstændiggjort sig i forholdet til de subjekter, der tror at styre og beherske dem, og fremtræder som, hvad man med Adorno⁴ kunne kalde en slags "anden natur": teknikken er blevet ligeså mægtig i forhold til mennesket som naturen engang var det.

(...)

"Livet i badeværelset" kan læses som en skildring af denne omvendning af beherskelsesforholdet:

Den teknificerede verden (badeværelset), som sæben er en del af, hvor alt tilsyneladende er lagt an på at betjene mennesket bedst muligt, rummer destruktive kræfter, som det kan vær dødsensfarligt – i ordets bogstaveligste forstand – at ignorere.

---

⁴ Theodor W. Adorno (1903-1969), tysk filosof, musikkritiker og æstetisk teoretiker

